

Referendum konsultacyjne w sprawie konstytucji – pierwsze reakcje

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

20 lat Fundacji CBOS 1997–2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

CBOS ZREALIZOWAŁ

836
badań

REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

3735
komunikatów

PRACOWAŁO DLA NAS

3600
ankieterów

PRZEBADALIŚMY PONAD

1 000 000
respondentów

Naszym czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 maja prezydent Andrzej Duda dość niespodziewanie, także dla własnego obozu politycznego, wystąpił z inicjatywą przeprowadzenia referendum konsultacyjnego dotyczącego kierunków zmian ustrojowych w Polsce. Wyniki referendum miałyby pomóc w stworzeniu nowej konstytucji – konstytucji, która – jak powiedział – „będzie czerpała z dorobku 226 lat od Konstytucji Majowej, z dorobku prawie 30 lat od 1989 roku i z dorobku 20 lat obowiązywania Konstytucji z 1997 roku”. Prezydent zaproponował, aby referendum w tej sprawie odbyło się 11 listopada przyszłego roku, w setną rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości.

STOSUNEK DO ZMIANY KONSTYTUCJI

Kiedy w marcu tego roku, w przeddzień dwudziestej rocznicy uchwalenia obecnie obowiązującej ustawy zasadniczej, zapytaliśmy naszych respondentów¹ o potrzebę zmiany konstytucji, mniej niż jedna trzecia badanych (30%) odniosła się do tego pomysłu z aprobatą. Obecnie² zmianę konstytucji popiera 37% ankietowanych. Mimo wzrostu poparcia dla zmiany konstytucji, nadal przewagę mają jej przeciwnicy (47%).

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie w Polsce powinno się zmienić konstytucję czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	X 2004	III 2008	III 2017	VI 2017
	w procentach			
Zdecydowanie tak	15	9	9	15
Raczej tak	30	28	21	22
Raczej nie	24	31	32	26
Zdecydowanie nie	9	10	17	21
Trudno powiedzieć	22	22	20	16

¹ Komunikat CBOS „Dwudziesta rocznica uchwalenia Konstytucji RP”, marzec 2017 (oprac. A. Głowacki).

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (325) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 1–8 czerwca 2017 roku na liczącej 1020 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Opinie na ten temat wiążą się z postrzeganiem działalności prezydenta. Za zmianą obecnie obowiązującej konstytucji opowiadają się przede wszystkim osoby bardzo dobrze oceniające działania Andrzeja Dudy.

Tabela 2

Jak by Pan(i) oceniał(a) działalność Prezydenta	Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie w Polsce powinno się zmienić konstytucję czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Zdecydowanie dobrze	73	15	12
Raczej dobrze	40	40	20
Raczej źle	23	68	9
Zdecydowanie źle	18	78	4
Trudno powiedzieć	20	40	40

Opinie w tej kwestii zależą w ogromnej mierze od identyfikacji politycznych i partyjnych. Ogólnie rzecz biorąc, potrzebę stworzenia nowej konstytucji dostrzegają głównie osoby o orientacji prawicowej (60%). Większość badanych deklarujących lewicowe lub centrowe poglądy polityczne jest temu przeciwna (odpowiednio 72% i 54%).

W elektoratach powstanie nowej konstytucji popierają wyborcy PiS, a także sympatycy Kukiz'15. Dość jednoznacznie są temu przeciwni zwolennicy PO.

Tabela 3

Potencjalny elektorat	Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie w Polsce powinno się zmienić konstytucję czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS (wraz z SP i PR)	61	25	14
Kukiz'15	54	32	14
PO	18	75	7

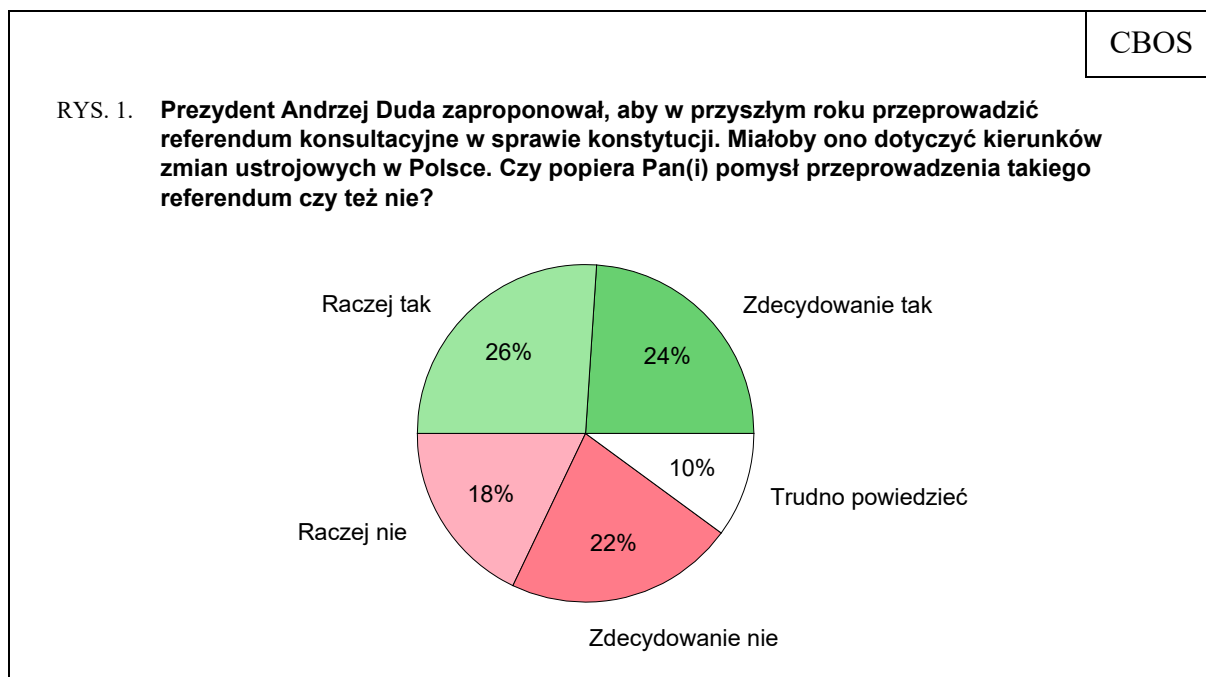
Stosunek do zmiany konstytucji różnicuje także powiązana z poglądami politycznymi religijność, mierzona częstością praktyk religijnych. Osoby najbardziej religijne – kilka razy w tygodniu biorące udział w praktykach religijnych – należą do największych zwolenników zmiany konstytucji (53%), podczas gdy wśród niepraktykujących religijnie jest ponadprzeciętnie dużo jej przeciwników (56%).

Opinie w tej kwestii modyfikuje też wykształcenie i ogólnie status społeczno-ekonomiczny, a także wiek i miejsce zamieszkania. Swoje poparcie dla zmiany obecnie obowiązującej konstytucji ponadprzeciętnie często wyrażają osoby z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym (po 45%), o niskich dochodach (48% deklarujących

miesięczne dochody poniżej 650 zł *per capita*), starsi respondenci, szczególnie mający 65 lat i więcej (50%), oraz mieszkańcy średniej wielkości miast (46%). Najwięcej przeciwników zmiany konstytucji jest wśród osób najlepiej wykształconych i sytuowanych (62% wśród badanych z wykształceniem wyższym i 61% wśród osób o dochodach *per capita* od 2000 zł wzwyż), ludzi młodych – od 18 do 34 roku życia (59%) oraz mieszkańców miast liczących co najmniej 100 tys. mieszkańców (59%).

STOSUNEK DO REFERENDUM KONSULTACYJNEGO W SPRAWIE KONSTYTUCJI

Reakcje na prezydencki pomysł przeprowadzenia referendum konsultacyjnego w sprawie konstytucji są zróżnicowane, jednak częściej przychylne niż krytyczne. Za organizacją referendum dotyczącego kierunków zmian ustrojowych w Polsce opowiada się połowa dorosłych Polaków. Przeciw referendum w tej formie jest dwie piąte ankietowanych.

Stosunek do przeprowadzenia referendum konsultacyjnego w sprawie konstytucji ściśle wiąże się z oceną działalności prezydenta Andrzeja Dudy. Osoby zadowolone z działań prezydenta (a szczególnie ci, którzy bardzo dobrze oceniają jego aktywność) popierają pomysł przeprowadzenia takiego referendum. Respondenci krytyczni wobec dokonań Andrzeja Dudy są w większości przeciwni organizacji referendum dotyczącego kierunków zmian ustrojowych w państwie.

Tabela 4

Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność Prezydenta	Prezydent Andrzej Duda zaproponował, aby w przyszłym roku przeprowadzić referendum konsultacyjne w sprawie konstytucji. Miałoby ono dotyczyć kierunków zmian ustrojowych w Polsce. Czy popiera Pan(i) pomysł przeprowadzenia takiego referendum czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Zdecydowanie dobrze	84	12	4
Raczej dobrze	59	28	13
Raczej źle	33	59	8
Zdecydowanie źle	19	76	5
Trudno powiedzieć	42	37	21

Reakcje na inicjatywę prezydenta silnie warunkują również identyfikacje polityczne i partyjne badanych. Pomysł przeprowadzenia referendum konsultacyjnego w sprawie konstytucji popiera większość ankietowanych o orientacji prawicowej (72%), krytycznie odnosi się natomiast do niego większość osób utożsamiających się lewicą (69%) oraz nieco ponad połowa respondentów określających swoje poglądy polityczne jako centrowe (51%).

W analizowanych elektoratach pomysł prezydenta zyskał uznanie większości zadeklarowanych wyborców PiS oraz Kukiz'15. Niechętni mu są natomiast zwolennicy PO.

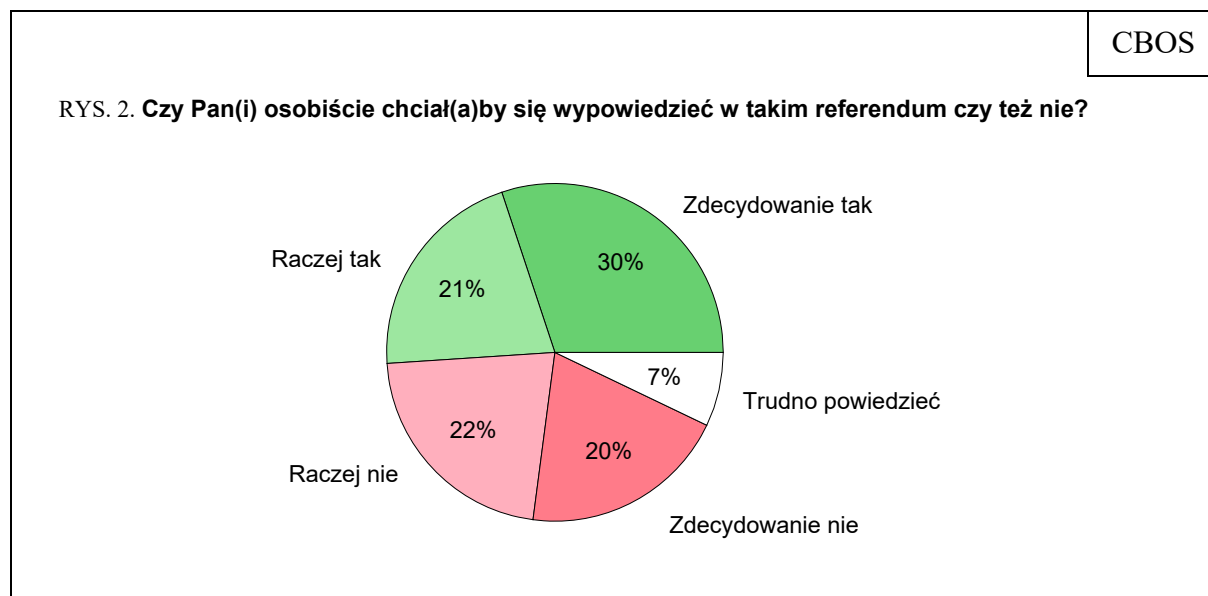
Tabela 5

Potencjalny elektorat	Prezydent Andrzej Duda zaproponował, aby w przyszłym roku przeprowadzić referendum konsultacyjne w sprawie konstytucji. Miałoby ono dotyczyć kierunków zmian ustrojowych w Polsce. Czy popiera Pan(i) pomysł przeprowadzenia takiego referendum czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS (wraz z SP i PR)	76	15	9
Kukiz'15	69	29	2
PO	25	71	4

Stosunek do inicjatywy prezydenta wiąże się ponadto z dość silnie powiązaną z poglądami politycznymi religijnością, mierzoną częstością praktyk religijnych. Im częstsze praktyki religijne, tym częściej wyrażane jest poparcie dla przeprowadzenia referendum w sprawie konstytucji.

Wpływ pozostałych cech społeczno-demograficznych widoczny jest przede wszystkim w przypadku deklaracji krytycznych wobec prezydenckiego pomysłu. Przeciw referendum w formie zaproponowanej przez Andrzeja Dudę są przede wszystkim osoby najlepiej wykształcone i sytuowane (54% badanych z wykształceniem wyższym, 58% ankietowanych o miesięcznych dochodach *per capita* 2000 zł i więcej) oraz respondenci z największych miast, liczących ponad 500 tys. (58%).

Chęć wypowiedzenia się w referendum konsultacyjnym w sprawie konstytucji deklaruje nieco ponad połowa badanych (51%). Brak zainteresowania wyrażeniem własnej opinii w tej kwestii zgłasza 42% ankietowanych.

Zainteresowani wypowiedzeniem się w zaproponowanym przez prezydenta referendum są przede wszystkim ci, którzy dostrzegają potrzebę zmiany konstytucji, znacznie rzadziej natomiast jej przeciwnicy.

Tabela 6

Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie w Polsce powinno się zmienić konstytucję czy też nie?	Czy Pan(i) osobiście chciał(a)by się wypowiedzieć w takim referendum czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	75	22	3
Nie	36	59	5
Trudno powiedzieć	37	40	23

Deklaracje dotyczące chęci udziału w referendum dotyczącym konstytucji różnicuje orientacja polityczna: wypowiedzieć się na ten temat częściej chcieliby badani identyfikujący się z prawicą (68%) niż sympatycy lewicy (41%). Swoje opinie na temat kierunku zmian ustrojowych chciałoby wyrazić dwie trzecie zwolenników PiS i Kukiz'15 i mniej niż połowa wyborców PO.

Tabela 7

Potencjalny elektorat	Czy Pan(i) osobiście chciał(a)by się wypowiedzieć w takim referendum czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS (wraz z SP i PR)	67	27	6
Kukiz'15	66	24	10
PO	48	48	4

Co ciekawe, choć osoby z wyższym wykształceniem częściej niż przeciętnie są przeciwnie zorganizowaniu referendum konsultacyjnego w sprawie konstytucji, to jednocześnie należą do najczęściej deklarujących zamiar wypowiedzenia się w takim referendum (62%).

Polacy nie są entuzjastami zmiany konstytucji, jednak propozycję zorganizowania referendum konsultacyjnego w tej sprawie przyjęli z pewnym zainteresowaniem. Aprobata referendum dotyczącego kierunków zmian ustrojowych jest bowiem większa niż poparcie dla zmiany konstytucji. Być może wynika to z jednej strony z uogólnionej aprobaty dla samej idei demokracji bezpośredniej, z drugiej zaś strony – z autorytetu prezydenta, którego działalność dobrze ocenia ponad połowa dorosłych Polaków i który należy do polityków cieszących się obecnie największym zaufaniem społecznym. Inicjatywa prezydenta najprawdopodobniej przyczyniła się do tego, że w ciągu ostatnich trzech ostatnich miesięcy zwiększył się odsetek zwolenników zmiany ustawy zasadniczej.

Opracowała
Beata ROGUSKA